

Een moment op de Wageningse Berg

Wie wel eens over de Wageningse Berg wandelt, merkt al snel dat het meer is dan alleen een heuvel met bomen. Wist je bijvoorbeeld dat sommige bomen hier ouder zijn dan de meeste gebouwen in de stad? Wandelend over de paden hoor je het ritselen van bladeren en het zingen van vogels, maar ook zie je de geschiedenis van de Berg: restanten van oude bunkers uit de Tweede Wereldoorlog tot de proefvelden van de universiteit waar ooit baanbrekend bosonderzoek werd gedaan.

Een favoriet moment van veel bezoekers is het uitzicht vanaf de top, waar je bij helder weer de Rijn ziet glinsteren en de stad Wageningen als een miniatuur aan je voeten ligt. Het is precies dit samenspel van natuur, geschiedenis en wetenschap dat de Wageningse Berg zo bijzonder maakt: een plek die bewoners en bezoekers keer op keer weet te verrassen.

Weetje van de Berg

Wist je dat de Wageningse Berg een van de mooiste stuwwallen van Nederland is? De heuvels die we vandaag zien, zijn ontstaan tijdens de voorlaatste ijstijd en herbergen daardoor unieke zandgronden en een bijzondere flora en fauna. Elk jaar verrassen deze oude heuvels wandelaars opnieuw met bloemen, vogels en verborgen hoekjes vol natuurhistorie.

Afscheid commissielid Erwin Al

Eind 2025 nam de Bergcommissie afscheid van commissielid Erwin Al, vanwege het bereiken van de maximale zittingstermijn. Erwin, bosadviseur bij Staatsbosbeheer en woonachtig op de Wageningse Berg, heeft zich jarenlang met hart en ziel ingezet voor de Wageningse Berg. Zijn betrokkenheid en deskundigheid hebben de kwaliteit van de natuur, flora en fauna op de Berg aanzienlijk versterkt.

Erwin nam zijn rol in de Bergcommissie altijd uiterst serieus en ook in zijn privé-tijd was hij volop bezig met het behoud en de ontwikkeling van de Wageningse Berg. Zijn bijdrage was van grote waarde voor de commissie en voor de Berg als geheel. Als blijk van waardering mocht Erwin een eigen boom planten in de groenstrook langs de Westbergweg. De Bergcommissie spreekt haar grote dank uit voor zijn inzet en betrokkenheid.

Per 1 januari 2026 zal Harrie Hekhuis Erwin opvolgen. Dat zijn grote schoenen om te vullen!

Aanbevelingen aan de Raad

Betrek de Bergcommissie bij plannen grenzend aan het mandaatgebied.

De commissie begrijpt dat zij formeel niet betrokken hoeft te worden bij plannen en ontwikkelingen buiten hun mandaatgebied. Toch wil de commissie benadrukken dat dergelijke plannen wel degelijk invloed kunnen hebben op het groen, de flora en fauna van de Wageningse Berg. De commissie geeft de voorkeur aan een uitbreiding van het mandaatgebied zodat zij meer invloed kan uitoefenen op het behoud van de Berg. Aansluitend hierop, adviseert de commissie de gemeente om de Bergcommissie in een vroeg stadium te blijven informeren over ontwikkelingen in de omgeving, zodat tijdig overleg en advies mogelijk is.

Versterk handhaving.

De commissie stelt vast dat er met enige regelmaat illegale activiteiten plaatsvinden die schadelijk zijn voor de Wageningse Berg. Dit betreft de commissie en daarom is meer aandacht voor handhaving gewenst.

Werkwijze

De Bergcommissie bespreekt tijdens haar vergaderingen ingediende plannen, ruimtelijke ontwikkelingen en vraagstukken rondom beheer, onderhoud en bescherming van de Wageningse Berg. Regelmatig worden deze onderwerpen toegelicht door ambtelijke vertegenwoordigers van de gemeente, initiatiefnemers of andere betrokkenen.

De bevindingen en overwegingen van de commissie worden verwerkt tot een advies, dat wordt vastgelegd in een verslag. Afhankelijk van het type plan worden de adviezen verzonden aan de Omgevingsdienst De Vallei (OddV) – bij reguliere plannen – of rechtstreeks aan de gemeente Wageningen bij beleidsmatige en beheer vraagstukken.

Vergaderlocatie en frequentie

De Bergcommissie vergadert in principe eenmaal per twee maanden, wat neerkomt op circa zes vergaderingen per jaar. De vergaderingen vinden plaats in de avonduren, doorgaans tussen 17.00 uur en 20.00 uur, in het stadhuis van Wageningen. Eén keer per jaar vergadert de commissie op locatie, in het Koetshuis van het Belmonte Arboretum op de Wageningse Berg.

Samenstelling

Frits van der Wal	: voorzitter
Marco van Egmond	: lid
Paul van den Brink	: lid
Remon ter Harmsel	: lid
Erwin Al	: lid
Johan Cornelis	: secretaris

Namens de gemeente Wageningen was Eric Pol aanwezig en David Borgman vertegenwoordigde de dagelijkse uitvoering van onderhoud en beheer. Stichting Belmonte Arboretum was betrokken door het agendalidmaatschap van Dennis Gudden. Grondgebruiker Westberg en Fletcher Hotel zijn niet actief vertegenwoordigd in de commissie maar er is goed contact. De direct verantwoordelijk wethouder voor de Bergcommissie was in 2025 Erik-Jan Bijleveld.

Wilt u meer weten?

 Johan Cornelis, secretaris
 berg@wageningen.nl
 www.wageningen.nl

Waarom een jaarverslag?

De Bergcommissie stelt jaarlijks een jaarverslag op om verantwoording af te leggen over haar werkzaamheden. In dit verslag wordt inzicht gegeven in de adviezen die in het afgelopen jaar zijn uitgebracht en de onderwerpen die aan de orde zijn geweest. Het jaarverslag wordt aangeboden aan het college van Burgemeester en Wethouders en de gemeenteraad.

Onafhankelijk advies

De Bergcommissie is een onafhankelijke adviescommissie die het gemeentebestuur gevraagd en ongevraagd adviseert over ruimtelijke ontwikkelingen en over inrichtings- en beheerplannen van de Wageningse Berg. Daarnaast adviseert de commissie over het beheerplan voor de Wageningse Berg en begeleidt zij de uitvoering daarvan.

De commissie brengt haar adviezen uit op basis van deskundigheid en een integrale afweging van landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden. De uiteindelijke besluitvorming ligt bij het gemeentebestuur.

De Bergcommissie

De Bergcommissie is ingesteld als adviescommissie van de gemeente Wageningen en bestaat uit onafhankelijke leden met verschillende deskundigheden. De commissie vergadert meerdere keren per jaar en wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. In haar werkzaamheden richt de Bergcommissie zich op het beoordelen van plannen en ontwikkelingen binnen haar taakgebied, evenals op vraagstukken rondom beheer, onderhoud en bescherming van de Wageningse Berg. Waar nodig betreft de commissie externe deskundigen en werkt zij samen met andere adviescommissies om tot zorgvuldige en goed onderbouwde adviezen te komen.

Voorwoord

Voor u ligt het Jaarverslag 2025 van de Wageningse Bergcommissie. Hierin biedt deze onafhankelijke adviescommissie een overzicht van haar activiteiten gedurende het afgelopen kalenderjaar.

2025 was een mooi en inhoudelijk rijk jaar voor de Bergcommissie. In een periode waarin de Wageningse Berg steeds vaker wordt geconfronteerd met ruimtelijke druk en veranderende omstandigheden, heeft de commissie zich opnieuw ingezet voor het behoud en de versterking van de landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden van dit bijzondere gebied.

De Bergcommissie heeft in 2025 het college van Burgemeester en Wethouders geadviseerd over uiteenlopende plannen en ontwikkelingen, variërend van woningbouwinitiatieven tot beheer- en herstelmaatregelen. Daarbij stond steeds de samenhang tussen gebruik, ontwikkeling en bescherming centraal. In enkele gevallen is nadrukkelijk gekozen voor integrale advisering, in samenwerking met andere adviescommissies, wat de kwaliteit en zorgvuldigheid van de besluitvorming ten goede komt.

Ik kijk met waardering terug op de betrokkenheid en deskundigheid van de commissieleden en op de constructieve samenwerking met de gemeente en andere partners. De Bergcommissie levert hiermee een waardevolle bijdrage aan het beheer en onderhoud van de Wageningse Berg, nu en met het oog op de toekomst.

Frits van der Wal
 voorzitter Bergcommissie

Woningbouw op voormalig landgoed Dorschkamp

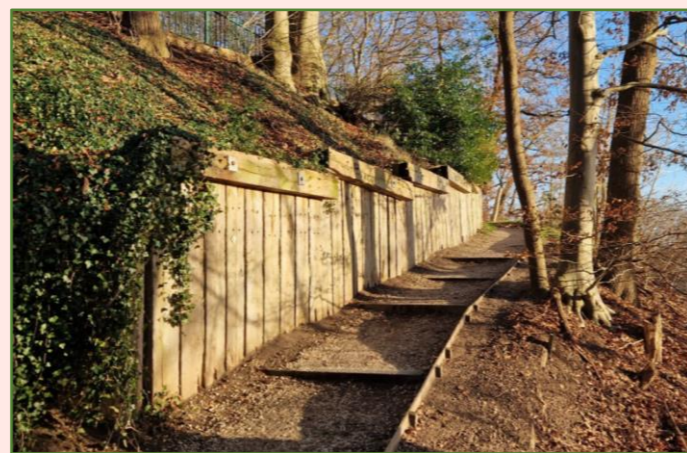
In 2025 werd de Bergcommissie geïnformeerd over de plannen voor woningbouw op het voormalige landgoed Dorschkamp. Het programma omvat maximaal 150 woningen, verdeeld over meerdere zogenoemde boskamers. Belangrijke uitgangspunten zijn mandeligheid en 'natuur tot aan de gevel'. De commissie heeft aandacht gevraagd voor de kwetsbare overgang tussen privé en openbaar gebied en voor het toekomstige beheer van het groen. De Bergcommissie zal de ontwikkelingen van dit bijzondere gebied met veel belangstelling blijven volgen.

Keerwand

Het herstel van de keerwand vormde ook in 2025 een belangrijk en doorlopend dossier voor de Bergcommissie. In 2024 is een variantenstudie afgerond waaruit een voorkeursvariant is geselecteerd, die in 2025 verder is uitgewerkt. In het kader van natuurwet- en regelgeving zijn aanvullende ecologische onderzoeken uitgevoerd, mede naar aanleiding van de eerder uitgevoerde quick-scan. Deze onderzoeken hebben geleid tot een nadere onderbouwing van de effecten op beschermde soorten en de benodigde mitigerende maatregelen.

De uitvoering van de werkzaamheden is op basis hiervan doorgeschoven naar 2026. De Bergcommissie blijft betrokken bij de verdere uitwerking van het plan en adviseert met name over de landschappelijke inpassing en de zorgvuldige omgang met de aanwezige natuurwaarden.

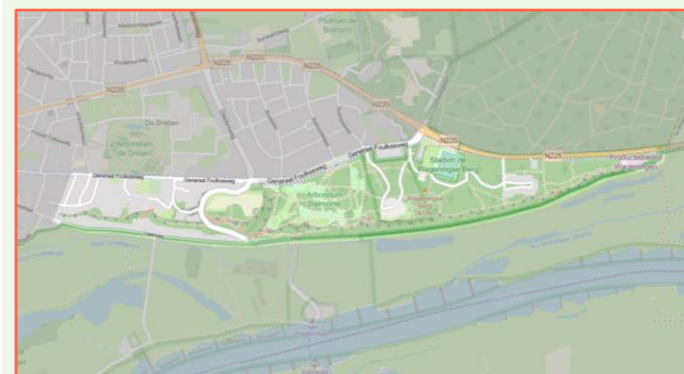

Mandaatgebied

In 2025 stond het functioneren van het gemeentelijk adviesstelsel opnieuw op de agenda van de Bergcommissie. De commissie heeft in 2024 voorgesteld om haar mandaatgebied uit te breiden naar de Wageningse Berg ten noorden van de N225 en een deel van de aangrenzende uiterwaarden aan de zuidzijde. Aanleiding hiervoor is dat ruimtelijke ontwikkelingen en landschappelijke structuren zich niet strikt beperken tot de huidige grenzen van het mandaatgebied, maar vaak een bredere samenhang kennen.

De gemeente heeft aangegeven het huidige adviesstelsel eerst enkele jaren te willen laten functioneren en dit in 2027 te evalueren. In dat kader is besloten om het mandaatgebied vooralsnog niet aan te passen. De Bergcommissie blijft echter het belang benadrukken van een integrale benadering bij vraagstukken die de grenzen van het mandaatgebied overschrijden.

In de praktijk wordt daarom steeds vaker samenwerking gezocht met andere adviescommissies, zoals de Commissie Omgevingskwaliteit Wageningen (COW) en de Adviescommissie Binnenveld en Uiterwaarden (ABU).

Oostbos

In 2025 zijn zowel de bomencollectie (door Stichting Belmonte Arboretum) als de flora en fauna (door de KNNV) in het Oostbos geïnventariseerd. De resultaten tonen zowel kwetsbaarheden als kansen en vormen een belangrijke basis voor een toekomstig beheerplan, waaronder mogelijk herstel van de oorspronkelijke horsten. De resultaten van beide onderzoeken zullen eind eerste kwartaal 2026 worden gepresenteerd.

Generaal Foulkesweg 74 – integraal advies

In 2025 brachten de Bergcommissie en de Commissie Omgevingskwaliteit Wageningen (COW) gezamenlijk een integraal advies uit over het plan voor de Generaal Foulkesweg 74. Het plan betreft de nieuwbouw van een woonzorggebouw op een cultuurhistorisch en landschappelijk waardevolle locatie aan een belangrijke entree van de stad. Beide commissies concludeerden dat het ontwerp in de huidige vorm onvoldoende aansluit bij de karakteristiek van de laan en de omgeving. Met name de omvang en hoogte van het gebouw, de architectonische uitwerking en de landschappelijke inpassing, inclusief parkeren, werden als onvoldoende passend beoordeeld. Ook werd gewezen op het belang van het behoud van bestaande groenstructuren en cultuurhistorische elementen. Op basis hiervan is een negatief advies uitgebracht en is verzocht het plan op wezenlijke onderdelen te herzien en beter af te stemmen op de kwaliteiten van de locatie.

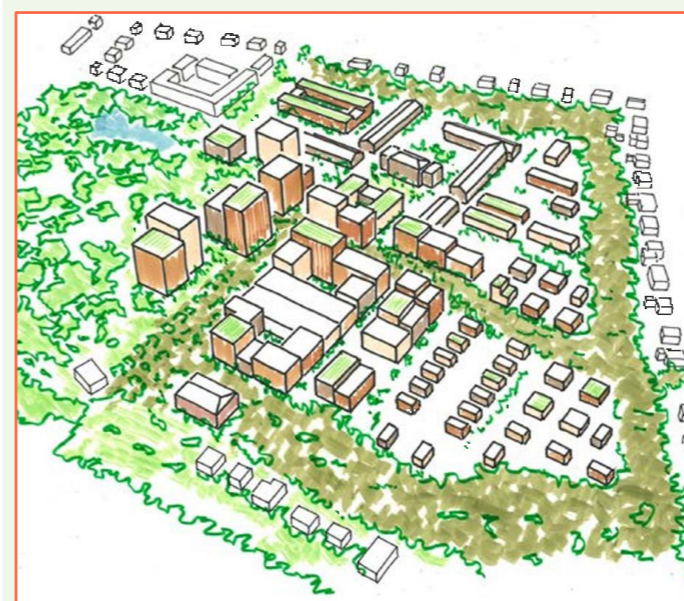
Biodiversiteit en soortenbescherming

Er was aandacht voor soortenbescherming, waaronder ringslang, vleermuizen en de bestrijding van de Aziatische hoornaar. De commissie benadrukt dat maatregelen doelgericht en ecologisch effectief moeten zijn.

De Dreijen Fase 2

Hoewel De Dreijen Fase 2 niet valt binnen het mandaatgebied van de Bergcommissie was de herontwikkeling van dit gebied in 2025 een terugkerend aandachtspunt. De voorgenomen verdichting leidde tot zorgen over verkeersdruk, ontsluiting en het waarmaken van groene en cultuurhistorische ambities. De Bergcommissie onderschrijft de ingestelde werkgroepaanpak en ziet hierin kansen voor integrale planvorming. De Bergcommissie zal de ontwikkelingen van dit gebied met veel belangstelling blijven volgen.

De Wageningse Berg

De Wageningse Berg is een unieke en markante plek in Nederland, waar natuur, cultuurhistorie en landschap op bijzondere wijze samenkomen. De Berg is ontstaan in de voorlaatste ijstijd, toen stuwwallen werden opgestuwd en het reliëf ontstond dat het gebied vandaag de dag zijn kenmerkende hoogteverschillen geeft. Met zijn steile hellingen, oude bomenlanen, rijke flora en fauna en indrukwekkende uitzichten over de uiterwaarden van de Rijn vormt de Berg een gebied van grote schoonheid en betekenis.

Tegelijkertijd is het een plek waar mensen wonen, recreëren en werken, wat vraagt om een zorgvuldige balans tussen gebruik en bescherming. Juist deze combinatie maakt de Wageningse Berg tot een waardevol en karakteristiek gebied dat het verdient om met aandacht en respect te worden beheerd en ontwikkeld.

